

HIMMEL ELLER

AF RASMUS LINDBOE,
KOMMUNIKATIONSCHEF,
ADVOKATSAMFUNDET OG
ULRIKKE MOUSTGAARD, JOURNALIST
FOTO: THOMAS STEEN SØRENSEN

Det uomtvistelige omdrejningspunkt i dansk ret, Højesteret, fylder 350 år. Vi har bedt advokater fra Højesteretsskranken og retspræsidenten om at vurdere rettens dagsform

DET KAN VÆRE KÆTTERSKE at spørge, men er Højesteret i dag en succes eller fiasko?

Alene det at stille spørgsmålet kan fremkalde en svagt ubekvem følelse hos mange, for er det ikke lidt af en juridisk majestætsfornærmelse?

Men når nu Højesteret selv stiller spørgsmålet – i det digre værk “Højesteret – 350 år” – så går det vel an, at vi gør det samme i magasinet *Advokaten*.

Vi har talt med rettens præsident, Børge Dahl, om den nyere udvikling for Højesteret. Og vi har bedt advokaterne i foreningen Højesteretsskranken om at vurdere mange af de samme spørgsmål, som Børge Dahl forholder sig til.

I den offentlige debat tegner de karikerede yderpunkter af synet på Højesteret sig således – det positive billede først.

HIMMEL?

Højesteret tiltrækker i dag de allerskarpeste jurister i landet, og rettens 19 dommere er således de største juridiske begavelser herhjemme. Samtidig har domstolen fået en fin spredning i dommernes baggrund, så det i dag er 19 dommere med vidt forskellig baggrund og dermed samfundsindsigt.

Samfundet kræver ofte, at dommerne tager det tunge hverv på sig som formænd for diverse råd og nævn – i den forbindelse spiller honoreringen af hvervenerne ingen rolle. Samtidig har dommerne fundet den helt rette balance mellem dommergerningen i

Højesteret og indsatsen som privathyrede voldgiftsdommere. Disse hver udgør en vigtig kontaktflade til det private erhvervsliv. Det er klart, at dommerne helt adskiller voldgiftsdommerhvervet med gerningen som højesteretsdommer.

Sagsbehandlingstiden kunne måske være lidt kortere, men Højesteret er på den rette vej, så vi vil inden for en årrække se markant kortere ventetider. Ventetiden kan trods alt ikke blive så kort, at parternes advokater ikke har tid.

Højesteret har vist en fin juridisk fornemmelse for udviklingen inden for menneskeret og har således ofte blik for menneskeretsaspektet i en sag, selv når byret eller landsret overser dette. Højesteret sikrer med et passende antal af de såkaldt præjudicielle forelæggelser for EU-Domstolen, at vi integrerer de europæiske retsakter i dansk lov. Samtidig er retten – heldigvis – ikke forfaldet til den politiske aktivisme, som menneskeretsdomstolen og EU-Domstolen anklages for.

Det er den positive udlægning af Højesteret i dag.

HELVEDE?

Mere kritisk peges der fra tid til anden på svagheder ved Højesteret. Et konsekvent negativt billede af vores øverste domstol ville tegne sig således:

De 19 dommere – hvorfor skal der i øvrigt stadig være 19, når antallet af sager er faldet betragteligt med domstolsreformen? – er stadig en ret selv-supplerende klub, domineret af personer med en fortid i Justitsministeriet. Alene det, at retten nærmest deler adresse med den lovgivende og udøvende magt, siger vel meget om rettens reelle uafhængighed.

Domstolen kan stadig ikke tiltrække de dygtigste blandt advokaterne pga. den lave løn – hvad dommerne dog forsøger at kompensere for ved et hav af velbetalte bijob, både statslige og private. Der er ikke noget at sige til, at Højesteret lukker kl. 15, så dommerne kan nå deres mange bijob.

Ventetiden på de civile ankesager er stadig, helt horribelt, små to år. På grund af højesteretsdommernes ophøjede status er retten så godt som uden for pædagogisk rækkevidde af Domstolsstyrelsen – som jo behændigt også har en højesteretsdommer som formand.

Domstolen har en grundlæggende ulyst ved menneskerettigheder og EU-ret, hvorfor domstolen stort set aldrig forelægger aspekter af en sag til udtalelse hos EU-Domstolen.

Ganske mimoseagtigt reagerer domstolen ved kontakt med det politiske system, hvor enhver kritisk bemærkning fra en politiker får domstolen til at pibe over en utidig politisk indblanding.

ELLER MIDT IMELLEM?

Hverken Himmerige eller Helvede, som ovenfor skitseret passer naturligvis på Højesteret. Lige som hveken Højesterets præsident eller advokaterne har aktier i disse karikerede synspunkter.

Vi overlader det trykt til læserne at danne sig deres egne meninger på baggrund af interviewene på de følgende sider med Børge Dahl og advokaterne fra Højesteretskranken.

I ovennævnte bog forholder de skribenter, Højesteret har bedt om at bidrage, sig til mange af de for retten kontroversielle emner. Højesteret kan derfor næppe siges at mangle mod til også at få sat et kritisk lys på egen historie og udvikling. Måske siger det i virkeligheden en hel del om vores Højesteret.

BØRGE DAHL: BUNKEN AF SAGER

Er sagsbehandlingstiden tilfredsstillende?

- Sagsbehandlingstiden er et resultat af, hvor lang tid parterne bruger til forberedelse, og hvornår der er plads i kalenderen. Hvornår der er plads i kalenderen, beror på antallet af sager sammenholdt med vores kapacitet. Lange sagsbehandlingstider skyldes altså forhold, som vi ikke er herre over. Domstolsreformen er kommet alt for sent i forhold til Højesteret. Sagspresset har nu i adskillige år været alt for stort.

Når det drejer sig om straffesager, anser vi sagsbehandlingstiden for nogenlunde tilfredsstillende. Vi vil gerne længere ned, men når vi har tidligere reservationer i kalenderen, er det tit et problem for forsvarerne at få det til at passe ind i kalenderen.

Når det drejer sig om de civile sager, så er gennemløbstiden jo alt for lang. Sagspres-

set blev større og større op til domstolsreformen er begyndt at slå igennem. I 2007 indgik der 309 civile anker. Det er alt for mange i forhold til vores kapacitet. I 2010 viser reformen sig ved, at tilgangen er faldet til 152. Vi har i snart mange år stået på hovedet for at følge med. Fra at have afsagt omkring 100 domme i civile ankesager i begyndelsen af 1990'erne førte sagspresset os op på en fordobling med i gennemsnit 216 afsagte domme i civile ankesager om året i perioden 2000-2007.

- Sagerne bliver meget større og meget tungere. Vi er udfordret på en anden måde, for vi skal samtidig være en rendyrket præjudikat-instans. Det viser sig meget tydeligt for straffesager, hvor reformen er fuldt implementeret. Tidligere fik vi mange nævningsager fra landsretten med fri appel

En straffeankesag var i 2010 199 dage undervejs i Højesteret. En civil ankesag tog små to år – 745 dage. Højesteret har kortet en smule af ventetiden i forhold til året før. Samtidig falder antallet af nye sager markant. Sidste år kom 376 nye sager til retten mod 584 i 2006.

til Højesteret. Det var især narkosager og drabssager. Udfordringen i sagen var alene en konkret strafudmåling. Mange af de sager behandlede vi to af om dagen. Det er helt udelukket med straffesager af den karakter, vi får nu. Knivsager f.eks. – det kan ikke lige klares med hovedforhandling på en kvart formiddag. Det tager lang tid, ikke bare med anklagere og advokater i salen, men også at få skrevet en dom, der ikke blot afgør den konkrete sag, men får skabt klarhed på området, så at sagerne derefter afgør sig selv. Men har I ikke haft de principielle og komplicerede sager tidligere?

- Jo, men der kommer flere af dem og de bliver mere komplicerede. Og så gør vi i dag meget mere ud af domsskrivning med redegørelse for retsgrundlag og udførlige begrundelser, som skaber klarhed. Vi skriver meget mere end tidligere. Og det tager tid. Når reformen slår igennem og der kommer færre sager, skal vi så stadig bruge 19 højesteretsdommere?

- Nedgangen modsvares af, at sagerne bliver mere ressourcekrævende. Der må sættes flere retsdage pr. sag, og der vil oftere være flere dommere end 5 på en sag, altså blive brugt flere dommerdage pr. retsdag. Ud fra hvad vi regner med i gennemsnit at skulle bruge af retsdage pr. sag og dommerdage pr. retsdag, vil vi med det nuværende dommerantal kun lige akkurat kunne klare den forventede sagsmængde.

Hvad skal sagsbehandlingstiden for civile sager gerne være den dag, du stopper?

- Meget afhænger af, hvad der kommer ind. Og det er vi ikke selv herre over. Vi har meldt ud, at vi gerne vil have den ned på et år og vi har sagt, at det vil tage nogle år, før det lykkes. Her ved indgangen til andet kvartal i 2011 har vi 327 verserende civile ankesager. 15 er udgået til skriftlig behandling. 194 er berammet til mundtlig hovedforhandling, og sammen med reservationerne til straffesager og andre hastesager fylder det kalenderen ud frem til sommeren næste år. Det er altså stadig op ad bakke.

Burde Højesteret, ikke Procesbevillingsnævnet, så afgøre, hvornår sagerne var principielle?

- Den danske ordning er særegen. Det er mere almindeligt, at det er et lands Højesteret selv, der tager stilling til det spørgsmål. For Højesteret er det helt afgørende, at vi får de rigtige sager, og at mængden svarer til vores kapacitet.

Hvis Højesteret selv afgør, hvilke sager der er principielle, så kan man sikre, at man har føling med alle sagsområder?

- Domstolsreformen er stadig under ind-

køring. Nu må vi se, om det er de rigtige sager, vi får, og om mængden passer til kapaciteten. Ellers må det overvejes, om ordningen skal laves om.

SAGSBEHANDLING I HØJESTERET: DER SKAL MEGET SNART SKE NOGET

Sidste år tog det næsten to år at få en civil ankesag gennem Højesteret. Er det tilfredsstillende?

- Gennemløbstiden for en civil sag var i gennemsnit i 2009 715 dage og lidt over halvdelen af den tid er berammelsestiden, dvs. den tid, der går fra sagen er færdigforberedt, og indtil hovedforhandling kan gennemføres og dom afsiges. Det er ikke tilfredsstillende. At parterne i en civil sag skal vente i to år på en afgørelse i anken er dybt utilfredsstillende for langt de fleste konflikters vedkommende. Ikke mindst i de sager, der er principielle, og det er de fleste af de sager, som Højesteret behandler i dag. Men det er en vanskelig analyse at finde ud af, hvorfor sagsbehandlingen stadig er så langstrakt – trods reformen. Der er ingen tvivl om, at Højesteret har siddet med en række sager, der ikke egnede sig til Højesteretsbehandling – bevistunge sager uden noget principielt perspektiv. Tanken med reformen var, at Højesteret fremover ikke skulle have de sager, men nogle af dem er fortsat i systemet, og de skal gøres færdige, før reformen kan slå ordentligt igennem. Antallet af indkomne sager er for nedadgående, så måske er problemet ved at blive løst, men hvis det viser sig i fremtiden, at der stadig er for lang sagsbehandlingstid, så må man se på, om Højesteret sidder med for mange sager.

Hvor meget længere skal vi blive ved med at vente på, at reformen slår igennem? Hvor er smertegrænsen?

- Det kan jo ikke blive ved. Hvis tingene ikke har ændret sig inden for et år eller to, må man gøre noget. Måske skal det vurderes, om retsplejereformen var god nok – eller om problemet reelt er, at for mange domme ankes, fordi kvaliteten længere nede i systemet, altså i by- og landsretter, kan forbedres. Så må man til bunds i det. Der kan være mange forkla-

ringer. Advokaterne kan også bidrage til at få behandlet sagerne hurtigere – f.eks. ved at være mere grundige i første processkrift og i sagens indledende stadier. Men det er næppe afgørende – hvis Højesteret havde tiden til at gennemføre sagerne hurtigere, måtte advokaterne bare følge med...

Kan en forklaring være, at nogle dommere har for travlt med at bijobbe?

- Det siger nogle politikere jo. Men personligt tror jeg ikke, dommernes bijob er et problem. Samfundet har et antal konflikter, der skal løses, og der er behov for at få af de dygtigste folk til at løse dem. Derfor er der brug for, at også højesteretsdommere kan bijobbe, og i dag er der jo også loft over omfanget af bijobberi. Så jeg tror, det har fundet et meget fornuftigt leje.

Jens Rostock-Jensen

Partner i Kromann Reumert, advokat siden 1986 – møderet for Højesteret i 1991.

VI HAR UDSAT HØJESTERETS- DOMMERE FOR UBERETTIGET MISTRO

Højesteretsdommeres bijob har vakt en del debat og ført til nye regler. Men dommerne kan stadig bijobbe. Er det i orden?

- Jeg synes, at hele bijobsreformen er dybt beklagelig. For det er for mig at se direkte ønskeligt, at højesteretsdommere påtager sig bijob. Det styrker dem fagligt, det giver dem en øget indsigt i forskellige livsforhold, herunder erhvervsforhold, og det gør dem simpelthen til bedre dommere. Hele sigtet med reformen er fejlagtigt. Det er godt, der stadigvæk er plads til et vidt mål af bijob – det må man hilse med glæde. Men den enkelte højesteretsdommer må altså have mulighed for at udnytte sin arbejdskraft, som han finder rigtig, inden for hans synspunkter om, hvad der er passende for en højesteretsdommer at beskæftige sig med. *Men når en højesteretsdommer bijobber, kan han vel også sætte sig selv i en situa-*

tion, hvor hans neutralitet bliver sat under mistanke?

- De betænkeligheder, nogle måtte have i forhold til, om en højesteretsdommer for eksempel bliver for tæt knyttet til en advokat, der har udpeget ham som voldgiftsdommer, er ren teori. Dommere er da fuldstændig lige glade med, om advokaten er en flink mand – de afgør sagerne som de synes, sagerne skal afgøres. Så hele grundlaget for den reform – samt hele sammenkædningen med deres indtægter – er virkelig beklagelig. Alle gode kræfter – juridiske professorer og advokater – burde have gjort det klart for offentligheden, at man kan sove ganske roligt om natten. Der er ingen fare på færde. For højesteretsdommere ville aldrig have nået de embeder, de har, hvis de ikke var fuldstændig ubestikkelige i ordets bredeste forstand. Tror man, at de er påvirkelige af

Eigil Lego Andersen

Dr. jur, adj. professor og partner i advokatfirmaet Nielsen Nørager; advokat siden 1978 – møderet for Højesteret i 1983.

ussel mammon, tager man simpelthen fejl. Måske skulle de kloge mennesker, der har været med til at utænke reformen, i stedet have brugt kræfterne på at tydeliggøre det faktum over for offentligheden.

BØRGE DAHL: DOMMERNES ARBEJDSFORHOLD

Hvordan ser I på jeres egne arbejdsvilkår?

- Vi har et særdeles privilegeret arbejde, som udføres i et særdeles givende kollegialt miljø. Arbejdet med den enkelte sag sker med den omhu og omsorg, som afgørelser i sidste instans fo0rtjener. Men det indebærer også et stort ansvar. Og vi har længe været belastet af et alt for stort sagspres. I den tid, hvor jeg har været her, har vi

nærmest fordoblet vores produktion. Det kommer ikke af sig selv. Det er en voldsom mer-arbejdsindsats, der er præsteret. Den tid, man gerne ville have til andre ting, og som er naturlige på en arbejdsplads, dem har der slet ikke været tid til. F.eks. det med for alvor at dyrke internationalt samarbejde eller personlig, faglig udvikling. Der er også brug for, at Højesteret som i Norge rejser

ud i riget og ved retsbesøg, seminarer osv. arbejder for kvalitet i hele retssystemet.

Men følger dommerne i Højesteret sig irriterede over at blive målt og vejret og puttet ind i Excel-ark?

- Højesteret har en unik arbejdsopgave, vores arbejde kan ikke sættes på administrativ formel.

*Hvorfor skal den yngste dommer være førstevo-
terende?*

- Det er ikke noget naturgivent. I Norge er det omvendt. Vil man imidlertid give muligheden for fornyelse de bedste vilkår, skal man lade de yngre starte, så de ældre ikke bare kan sætte sig på dem, inden de kommer til orde. Når man starter i Højesteret som ny dommer, skal man spilles ind på et hold, og det får man bedst mulighed for ved at få bolden. Så kan du vise, hvad du dur til. Det er en måde at sikre, at dem der kommer, de virkelig bliver tvunget til at fordybe sig i sagerne. Den førstevo-terende skal være parat til at rejse sig op og gennemgå aspekterne i sagen på en sådan måde, at synspunkterne

DOMMERNES BIJOB

Den sidste store offentlige debat om dommernes bijob affødte det såkaldte Bibeskæftigelsesnavn, der blev oprettet pr. 1. januar 2007. Navnet skal bl.a. give tilladelse til dommernes bijob, hvis bijobbet har en "fast karakter". Samtidig er der loft over dommernes biindtægter, som ikke må udgøre mere end 50 procent af indtægten fra dommerjobbet.

I 2009 havde Højesterets 18 dommere (retspræsidenten undtaget) en samlet biindtægt på 11 mio. kr. heraf 4,3 mio. kr. fra voldgifter. I den første tre års-periode 2007-09 overskred fire højesteretsdommere loftet for den periode (på 75 procent af lønnen) med i gennemsnit ca. 15 procent – det går så fra det beløb, de ellers måtte tjene i den tre års-periode, der løber fra 2010-12 (50 procent af lønnen).

“ Bijobbene er altså fuldt legale, men set med andre landes øjne er de ubegribelige. De udenlandske kolleger, jeg gennem årene har fortalt om forholdene i Danmark, har nærmest været ved at falde måbende omkuld. For dem er det indlysende, at en dommer og naturligtvis især en højesteretsdommer aldrig må kunne udsættes for den mistanke om manglende neutralitet, der uundgåeligt vil klæbe til bijobs. Ikke mindst når de udføres i vort dygtige erhvervslivs tjeneste.

PROFESSOR PREBEN STUER LAURIDSEN, INFORMATION, 10. JULI 2010

er præsenteret så pædagogisk og godt som det er muligt. Det styrker selvstændigheden. Og er samtidig et led i at finde sig til rette på holdet.

Hvor tit bliver den førstevoterendes indstilling ændret efterfølgende?

- Det er ikke noget, vi fører statistik over. Voteringen er ikke definitiv. Den er et led i en beslutningsproces. Det er vigtigt at være opmærksom på. Vi forbereder sagen. Vi lytter til advokaterne. Og vi rejser os op og afgiver hvert vores votum og begrundet det

uden afbrydelse. Derefter forlader vi retslokalet, går ud og tager kapperne af og sætter os omkring bordet derovre. Og så må vi se, hvad vi kan finde ud af i fællesskab. Der kan også være dage, hvor man rejser sig op og siger, at man voterer foreløbigt for sådan og sådan. Og dermed tilkendegiver, at det er man noget i tvivl om. Det sker for alle, at man har ét standpunkt, når man rejser sig op og voterer, og når domsskrivningen er færdig, så er dommen blevet, som den nu er. *Hvad har de nye regler fra 2007 om bijob betydet?*

- Det har betydet, at højesteretsdommerne udfører en mindre mængde bibeskæftigelse, end de gjorde før.

Har det betydet noget for jeres arbejde?

- Overhovedet ikke. Der er nogle dommere, der har bibeskæftigelse, og der er nogle, der ikke har. Det er helt uden betydning for arbejdets fordeling i Højesteret.

Dommere har fremhævet, at bibeskæftigelse er vigtigt, fordi man kan fastholde erfaringen fra f.eks. erhvervslivet?

- Det er muligt, men forholdet er det enkle, at der ikke er nogen i Højesteret, der annoncerer efter bibeskæftigelse. Det er samfundet, som siger, at de har brug for højesteretsdommere. Der står f.eks. i retsplejeloven, at der skal være et advokatnævnt med en højesteretsdommer som formand. På den baggrund er det godt, at der er nogen der tager det på sig. Det har en omkostning – det går nemlig ud over mulighederne for fritidsliv, fordi det er et decideret fritidsarbejde.

HVIS VI VIL HAVE DE DYGTIGSTE DOMMERE, SKAL JOBBET VÆRE ATTRAKTIVT

Lars Kjeldsen

Partner i advokatfirmaet Nyborg & Rørdam, advokat siden 1985 – møderet for Højesteret i 1991.

Har dommere efter din mening de arbejdsforhold, de fortjener?

- Det arbejde, som domstolene udfører, er vigtigt i samfundet. Det skal være attraktivt at være dommer. Man må sørge for, at man kan rekruttere de folk, som man gerne vil have til at bestride denne vigtige funktion. De skal have en løn, der modsvarer deres vigtige rolle i samfundet. Der kunne man måske godt sætte et spørgsmålstejn. Men rekruttering er ikke kun et spørgsmål om løn, det handler også om rammerne for arbejdet. Jeg tror ikke, at domstolene endnu har rekrutteringsproblemer. Men i byretterne er arbejdsvilkårene blevet hårdere på grund af rationaliseringer, stigende arbejdspress og nedskæringer i det øvrige personale. Det er ikke noget, man endnu mærker hos dommerne. Men jeg frygter, at det på længere sigt kan få betydning for rekrutteringen, hvis

jobbet ikke er tilstrækkelig attraktivt. Deri ligger også, at man har en rimelig frihed til at tilrettelægge sit arbejde.

Når vi taler om arbejdsforhold, er der også bijobberiet. Hvad mener du om, at flere højesteretsdommere bijobber – og hvad betyder bijob for deres neutralitet?

- Den diskussion har allerede været taget, og man har fastsat et regelsæt for omfanget, så det ikke går ud over hovedbeskæftigelsen. Jeg har også lidt svært ved at se, hvad det skulle være for en mistanke, de kunne pådrage sig ved at bijobbe i det omfang, det sker i dag. De fleste optræder som formænd i råd, nævnt og som opmænd i voldgiftssager. Hvis de sad i en erhvervsvirksomheds bestyrelse, kunne det være problematisk, men mig bekendt sker det ikke. Og da der på et tidspunkt var en drøftelse af, at en højesteretspræsident sad i en VL-gruppe, trådte han straks ud.

BØRGE DAHL: POLITIK

Kan man forestille sig dommerne markere sig endnu kraftigere over for det politiske system?

- Vi ytrer os, når der er behov for det. Befolkningens tillid, den har vi brug for. Så når politikere eksempelvis kommer med udmel-

dingen om, at vi ikke dømmer efter loven, kan der være behov for at sige fra. Der har også været en uheldig tilbøjelighed til, at politikerne havde en mening om konkrete, verserende straffesager. Det tror jeg er på

retur. Der er en højere grad af forståelse for, at nogen tager sig af generel regulering og andre af konkret domfældelse. Forhåbentlig kan vi undgå en gentagelse af polemikken om den meget omtalte sag fra Aalborg. Det betyder jo ikke, at man ikke kan diskutere, om det er rigtigt, at man skal straffes mildere, fordi man er under 18 år. Men det kan man diskutere løsrevet fra den konkrete sag. Alle burde også vide, at en konkret straffesags udfald beror på bevisførelsen. Var der forsæt til, manden skulle slås ihjel, eller var der ikke? For dem, der ikke sidder i retssalen og lytter til bevisførelsen, er det svært at have en mening om, hvad det spørgsmål skal ende med. Det dur ikke, når politikere kloger sig på, hvad sådan en sag skal ende med. Det ville være godt, hvis politikerne ventede med at kommentere sagerne, indtil de var afgjort.

Er politikernes lyst til at kommentere på domme virkelig på retur?

- Det er naturligt, at politikerne følger med i, hvad vi går og laver. Det er der, hvor

FOKUS PÅ MAGTENS TREDELING

Der blev for alvor sat fokus på Højesterets rolle som modvægt til Folketinget i Maastrichtdommen fra 1996 og i den såkaldte Tvind-dom fra 1999.

I gennem de seneste 10 år har der til tider tegnet sig konfrontationer mellem regering og domstolene på konkrete lovforslag.

- Terrorpakkerne fra 2002 og 2006 har begge indeholdt elementer, som også dommerne fandt indgribende i forhold til retssikkerheden.
- Minimumsstraffe har været kritiseret for at indsnævre dommernes skøn og reelt gøre domstolene til automater, hvor man trak en straf, der på forhånd var fastlagt af Folketingets flertal.
- Tørklædeloven, der forbyder dommere at bære religiøse symboler herunder hovedbeklædning, har ligeledes været kritiseret for at gribe ind i domstolenes forhold.
- Konkret kritik af domme og dommere fra politisk hold har vakt kritik fra Dommerforeningen. Det gælder f.eks. en drabssag fra Aalborg, hvor en gerningsmand blev dømt for vold med døden til følge. Og det gælder en byretsdom fra Svendborg, hvor en navngiven dommer blev mistænkeliggjort efter dommen i en injuriersag.

NEJ TAK TIL AMERIKANSKE TILSTANDE

Domstolene bliver med jævne mellemrum beskyldt for at politisere og bedrive aktivisme. Ikke mindst af kritiske politikere. Har de ret?

- Vi skal huske Grundlovens § 3 om tredeling af magten. Magtadskillelæren betyder, at det nu engang er den dømmende myndighed, der tager stilling til rækkevidden – om man vil – af det, den lovgivende myndighed har lovgivet om. Det kan ikke være anderledes. Politikerne får efterprøvet deres egen lovgivning. Og det støder måske nogle, hvis sager ikke falder ud, som de havde forestillet sig. Men visse politikere har jo også en evne til at 'hidse sig op' og fokusere på enkeltsager. Ofte er deres ophidselse baseret på mediernes fremstilling – uden at de forholder sig helt til materien. Medierne spiller i den henseende en stor rolle – af

nogle kaldet den fjerde statsmagt! Så jeg ville have mere respekt for en politiker, der har overværet en retssag, og som udtalte sig på den baggrund. Jeg vil hellere vende det om og sige, at politikerne burde vende kritikken indad og se på den måde, de lovgiver på. Hvordan de haster lovgivning igennem uden at lytte til sagkundskaben. Tag hele debatten om knive. På baggrund af nogle enkeltstående – men dybt tragiske – dødsfald har vi nu fået en lovgivning, der betyder, at du ikke kan have en hobbykniv liggende i din bil uden at risikere at blive retsforfulgt, selvom du i øvrigt er en lovlydig borger. Det er for mig at se et eksempel på populisme på højeste plan, og reglerne har vel ret beset ikke løst problemerne.

Nogle politikere har også et problem med den måde, dommerudnævnelser til Høje-

steret foregår på, og har foreslået, at man lader sig inspirere af udlandet og ændrer proceduren, så Højesteret ikke bliver en selvsupplerende klub. Er du enig?

- Dét får jeg gåsehud. Jeg ser kimen til en amerikanisering med politisk udnævnte dommere. Og samtidig indikerer man jo, at dommerne i Højesteret i dag er politisk forkert sammensat – altså skulle lade sig lede af en forkert politisk observans. Det er helt uacceptabelt. Vi har nogle retstraditioner, som vi skal værne om. Så er vi tilbage ved Grundlovens §3 om magtens tredeling. Den sikrer jo netop et system, hvor man ikke har politiske udnævnelser. Selvfølgelig kan man altid lade sig inspirere af andre. Men så vil jeg foreslå, at vi begynder med at skele til vore nærmeste naboer – f.eks. de nordiske lande – som vi deler retstradition med.

udmøntningen af deres regler sker. Hvis der er noget galt, behøver det ikke at være med det, vi går og laver, det kan også være med det grundlag, politikerne har skabt. Loven er ikke altid lige klar. Det hænder også, at man udtaler sig på et grundlag, der er for overfladisk. Der var for nylig én, der udtalte, at han var overrasket over, at en sag ikke førte til udvisning, når der tidligere var idømt betinget udvisning. Den holdning kan man godt have, men den er bare ikke i overensstemmelse med lovgrundlaget, hvor der udtrykkeligt står, at man uanset en betinget udvisning ikke skal ud, hvis det er særligt belastende. Og man kan se i bemærkningerne, at man uanset en betinget udvisning ikke skal ud, hvis det man så laver, ikke er så alvorligt, og man skal ikke ud, hvis det er i strid med internationale forpligtelser. Så loven er lavet sådan, at forventningen om, at så skal man bare ud – den kan ikke blive opfyldt.

Christina Neugebauer

Partner i Samuelsson Neugebauer & Partnere, advokat siden 1990 – møderet for Højesteret i 1995.

“ At du allerede på første dagen følger dette op med at nedsætte en arbejdsgruppe til belysning af EU-rettens indflydelse, er velkomment og vidner forhåbentlig om, at tiderne er ved at skifte. Væk fra den fidele underkastelse for verdensfjerne EU-dommeres skiftende vilje. Og hen imod det indlysende demokratiske princip, at her i Danmark bestemmer danskerne.

MEP MORTEN MESSERSCHMIDT (DF) I EN VELKOMST TIL SØREN PIND, POLITIKEN, 16. MARTS 2011

BØRGE DAHL: PÅVIRKNINGEN FRA EU

Har Højesteret lagt sig i sporet af den fortolkende stil, som EU-domstolene ofte kritiseres for?

- Det påvirker naturligvis Højesterets rolle, at Danmark deltager i det internationale samarbejde. Når politikerne melder os ind i noget internationalt, jamen så er det også med henblik på, at det regelsæt, vi så bliver en del af, det bliver respekteret og fulgt. Vi fortolker dansk ret, som vi altid har gjort. Og vi anvender international ret, sådan som de internationale domstole udlægger den. Så vi bliver nødt til at tilpasse os en lille smule det foretagende, vi har meldt os ind i?

- Ja, forholdet mellem jura og politik er ikke mere et rent nationalt anliggende. På de områder, hvor vi er med i internationale

konventioner og fællesskaber, påvirkes vi af, hvor balancepunktet er i andre lande og internationalt. Højesteret kan ikke bare se bort fra den praksis, der dannes ved de internationale domstole.

Kan I så ikke også beskyldes for at blive for fortolkende?

- Man er ikke selv herre over, hvad man risikerer at blive beskyldt for. Men det er åbenbart, at når politikerne melder os ind i internationale regelsæt, så opstår der bindinger på lovgiver og administration. Og vi får den opgave her i landet at tage stilling til, hvor grænsen går under hensyn til, hvad der er domme fra de internationale domstole.

POLITISK AKTIVISME?

Der er i stigende grad fokus på EU-Domstolens og den europæiske menneskerettighedsdomstols påvirkning af dansk ret. Særligt politisk fokus er på udlændingeområdet, hvor flere domme har sået tvivl om de danske regler. Det gælder den såkaldte Metock-dom og Zambrano-afgørelsen, der giver børn med statsborgerskab ret til at få deres forældre til landet. De to domstole kritiseres for at have en fortolkende, eller dynamisk stil, hvor domstolen så at sige skaber ret ud fra lovgivers intentioner eller principper.

På samme måde opfattes også de internationale konventioner, Danmark har skrevet under på, som et politisk problem. I fokus er FN's konvention om statsløse, som giver statsløse palæstinensere en nemmere adgang til statsborgerskab. Konventionen er blevet stærkt kritiseret, og flere politikere mener, at Danmark skal melde sig ud af konventionen.

Oluf Engell

Partner i Bruun&Hjejle, advokat siden 1973 – møderet for Højesteret i 1982

Internationale domstole som EU-domstolen og Menneskerettighedsdomstolen bliver ofte beskyldt af politikere for at politisere. Gør de det?

– Jeg kan godt forstå folketingspolitikere, der synes, at især Menneskerettigheds-

HØJESTERET ER APOLITISK

domstolen kommer med politisk prægede afgørelser. Men man skal huske på, at dansk lovgivning adskiller sig meget fra menneskerettighederne i selve retsgrundlaget. Menneskerettighederne er formuleret som principper og standarder. Tag for eksempel princippet om, at alle har krav på en retfærdig rettergang. Hvad er så det? Det er ikke så enkelt, som når en dansk færdselslov bliver overtrådt, fordi du bevisligt har kørt over 50 kilometer i timen.

Højesteret selv beskyldes også af og til for at bedrive aktivisme. Sidder dommerne og er politiske?

– Det hører slet ikke til dansk retstradition. En Højesteret, der er optaget af politiske spørgsmål, skifter dommere efter politiske valgresultat og er delt i politiske fløje, der mener, at det er Højesterets opgave at beskytte eller fremme bestemte politiske holdninger, ligger den danske Højesteret temmelig fjernt. Så at Højesteret skulle politisere, er en vild overdrivelse. Når Højesteret i et enkelt tilfælde har tilsidesat en lov som ugyldig, var forklaringen jo, at Folketinget havde tilsidesat Grundloven.

Dommerne går dog ikke fri af kritik – nogle mener, at de er en klub, som supplerer sig selv.

– Det er klart, der er fællestræk: De skal

for eksempel være jurister og blandt de dygtigste af slagsen. Men dommersammensætningen er meget bredere nu end tidligere. For år tilbage rekrutterede man primært fra embedsstanden med baggrund i Justitsministeriet. I dag er tidligere universitetsprofessorer og advokater ikke noget særsyn i Højesteret.

Men er dommerstanden repræsentativ? De er akademikere, fra samme socialklasse, ingen er specielt unge, og selvom der er kvinder, halter den etniske mangfoldighed måske lidt?

– Selvfølgelig skal der være en bredde. Det er mange år siden, vi fik de første kvindelige højesteretsdommere. Det giver sig selv, at dommerne er akademikere, da de skal være jurister for at blive dommere. Og deres alder: De skal jo have en vis erfaring og have udvist faglig dygtighed. Du har ret i, at det er sjældent med anden etnisk baggrund end dansk, men det kommer, tror jeg. Det vigtigste må være, at de er dygtige og har de rette kvalifikationer. Så må andre hensyn komme i anden række. Og som bekendt er det ikke længere sådan, at jurister og andre akademikere rekrutteres fra bestemte 'socialklasser'. Jurister har som andre forskellig baggrund. Det afspejles også blandt Højesterets dommere.

“ Det er rigtigt, at domstole som EU- og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol udfolder en aktivisme, der går langt ud over, hvad vi i Danmark mener, dommere bør beskæftige sig med. De påtager sig en opgave, som vi ville anse for at være en politisk opgave. Det er de fleste dommere enige om. Og jeg tror såmænd også, at dommerne i de internationale domstole, ville være enige. Men sådan er det. Danmark har tilsluttet sig de domstole, og vi har haft fremtrædende medlemmer af dem. Ole Due var præsident for EF-domstolen. Carl Aage Nørgaard var en drivkraft i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Vi i Danmark hører nok også til dem, der har den stærkeste tradition for, at dommere skal holde sig langt væk fra politik. Derfor har danske domstole været meget, meget tilbageholdende med at tilsidesætte love. Der er faktisk kun ét godt eksempel, nemlig Tvind-dommen, som jeg selv havde fornøjelsen af at tabe. Men den var en enlig svale og understregede, at domstolskontrollen fungerer.

MICHAEL GREGERS LARSEN, KAMMERADVOKAT

BØRGE DAHL: DOMMERNES BAGGRUND

Er udviklingen i højesteretsdommernes alsidighed tilfredsstillende?

- Det må man sige. Ønsket var en Højesteret, som var bredt sammensat med hensyn til erfaringsgrundlag. Det ser helt anderledes ud i dag end for 25 år siden. Vi kommer alle mulige steder fra – advokatvirksomhed, anklagervirksomhed, dommervirksomhed,

“ Det kan konkluderes, at der tale om en beskeden udvikling i rekrutteringsmønstret. Omsat i relative tal er over 80 procent af de udnævnte dommere i perioden blevet rekrutteret fra domstolene eller Justitsministeriet. Hvis de udnævnte dommere med overvejende baggrund fra Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen og politi- og anklagemyndighed lægges hertil, er tallet helt oppe på 85 procent. Det er værd at bemærke, at fastholdelsen af den traditionelle rekruttering navnlig gælder dommerstillinger på byrets- og landsrets niveau. I Højesteret er der derimod sket en mere alsidig rekruttering.

LEKTOR MICHAEL GÖTZES UNDERSØGELSE AF DOMSTOLENES REKRUTTERING, ADVOKATEN 4/2008

BØRGE DAHL: ADVOKATER I HØJESTERET

Er det rigtigt, at der er advokater, som er faldet besvimet om?

- Det er forekommet, at der er advokater, som er besvimet i retten. Det er en dramatisk situation. Det viser noget om, at man er vældigt anspændt.

Er I tilbageholdende med at stille spørgsmål til advokaternes procedure?

- Jeg tror, man må vænne sig til, at der vil blive stillet flere spørgsmål. Når der har været en tilbageholdenhed, hænger det sammen med, at mange af vores sager var bevissager. Så er det sin sag at spørge om det ene og andet, for det kan nemt misforstås derhen, at man efterlyser et eller andet. Grunden til, at det er vældigt godt med en

mundtlig procedure, er, at man dels har muligheden for at høre, hvordan parterne selv vægtlægger synspunkterne, og dels kan man få stillet spørgsmålet, hvis man er i tvivl om, hvordan parten vurderer noget. Det kan være, at den ene part i sit påstandsdokument slår på noget, som den anden

“ Hvis jeg skal sætte det på spidsen, så er det ikke advokaterne, der vinder sagerne i Højesteret – det er sagerne, der vinder sagerne. En god advokat kan ikke gøre, at en dårlig sag bliver vundet.

universiteter osv. Når man har arbejdet i det her kollektiv, så oplever man kvaliteten ved det. Det er en kvalitet, man ikke kunne drømme om at give slip på.

Er I reelt en selv-supplerende klub?

- Der er jo faktisk et opslag. Alle der måtte være interesserede, kan søge. Der er et uafhængigt Dommerudnævnelsesråd. Jeg har ikke hørt nogen kritik - tværtimod.

Er det rigtigt forstået, at Højesteret uformelt opfordrer ansøgere til at søge stillingerne?

- Det med prik på skulderen, det er fortid. I dag er der et offentligt opslag. Vores interesse er at få så mange kvalificerede ansøgere som muligt. Danmark er et lillebitte land, så jeg kan ikke forestille mig, at vi kunne lave et opslag, som de relevante personer ikke blev opmærksom på. Det med, at man prikker nogen på skulderen og siger: Det er dig, det eksisterer ikke. Vi gør, hvad vi kan for at sikre så mange topkvalificerede ansøgere at vælge imellem som muligt. Vi har ingen interesse i at begrænse ansøgerfeltet.

HØJESTERETS DOMMER JENS PETER CHRISTENSEN, 1 ADVOKATEN 9/2010

IDEEN OM ADVOKATERS VIGTIGE TALEGAVER HOLDER IKKE

For nogle måneder siden vakte en højesteretsdommer furor, da han udtalte, at advokaters optræden i Højesteret ikke betyder noget for sagens udfald. Hvad mener du om det udsagn?

- Jeg kender det emne rigtig godt, eftersom jeg for et par år siden var medforfatter til bogen 'Proceduren'. Vi advokater er opdraget til at tro, at dommerne først danner sig en mening om sagen, når vi er færdige med at procedere i retten. Så bestemmer dommerne sig for, hvordan de vil stemme. Derfor var det lidt af et chok, da der kom tidligere advokater i Højesteret, og de kunne fortælle os, at den første-voterende rent faktisk møder med et udkast til dommen i sin mappe, inden domsforhandlingen overhovedet starter. Det kan jeg sagtens forstå er nødvendigt. Jeg har altid undret mig over, hvordan højesteretsdommere kunne være så meget dygtigere end vi andre. De sidder jo dér og lytter til proceduren, og så skal de votere straks efter, at advokaterne er gået ud af lokalet. Hvordan kan de det? Når voteringen - i hvert fald for første-voterendes vedkommende - drejer sig om måske flere timer. Det er der jo ikke noget menneske, der kan. Og det kan de så hel-

ler ikke. Derfor har den første-voterende dannet sig en mening om sagens udfald og skrevet den ned i et udkast. Og det er sjældent, at den første-voterende skifter opfattelse, har jeg forstået.

Vil det sige, at advokaternes mundtlige procedure i Højesteret er ligegyldig?

- Det kan man i høj grad godt spørge sig selv om. Nu sker der selvfølgelig det, at de senere voterende ikke møder så velforberedte som den første-voterende - særligt ikke de ældre. De har heller ikke meget tid til det, for de sidder i retten stort set hver dag, og så har de måske tid fra klokken 14 og fremefter til at læse på sagerne. Så de vil nok i højere grad være åbne. Men jeg synes, det vigtige budskab til advokater i Højesteret er, at det altså ikke er den mundtlige del af processen, de skal lægge vægt på. Slaget skal slås inden den mundtlige procedure. Især i de sammenfattende processkrifter. Dem læser alle dommerne nemlig, så det er det vigtigste stykke papir, man overhovedet kan forestille sig.

Så du giver højesteretsdommeren ret: Talegaver har ringe betydning?

- Desværre er der nok noget om, at advokaterne har fået opfattelsen af, at den

Michael Gregers Larsen

Partner i Kammeradvokaten/advokatfirmaet Poul Schmith, advokat siden 1974 - møderet for Højesteret i 1979.

mundtlige optræden er helt afgørende. Men som sagt: Det er den kun i ganske få tilfælde. Den mundtlige procedure kan dog sagtens få betydning for præmisserne. Og for dommerne er det jo vigtigt, hvordan præmisserne bliver af hensyn til retsudviklingen. Men for advokaten, der spørger sig selv, om hans klient har vundet eller tabt, er svaret: Dét slag slås altså inden den mundtlige forhandling.

at det vil man gerne lige tænke over eller komme tilbage til efter pausen. Vi andre skal jo også have tid til at tænke efter.

Hvad betyder advokaternes retoriske evner?

- Hvis retorik bare dækker over form og sprogdragt, ikke indhold, kan det spille en rolle for oplevelsen, men ikke for afgørelsen. Hvis det derimod også går på evnen til at formulere en problemstilling og argumentere for en bestemt løsning, er advokatindsatsen meget vigtig. Det er advokaten, der skaber sagen ved at nedlægge en påstand, få sagen rigtig oplyst og komme med de anbringender, der giver medhold. Mulighederne for i det forløb at gribe forkert er mangfoldige. Men alt det er jo på plads, når en sag hos os lander på dommernes bord 14 dage før hovedforhandlingen. Hos os er det derfor mere sagen, som den nu ligger, der er afgørende

end evnen til oratorisk at fremstille sagen. Når der er bevisspørgsmål, kan evnen til på en overbevisende måde at sætte brudstykker sammen til en helhed, spille en rolle, men det er sjældent, at den først udfoldes under en mundtlig procedure i Højesteret.

“ Advokaterne tror, at der må være mangler ved deres pædagogiske evner, når dommerne ligefrem finder anledning til at stille et spørgsmål om en uklarhed eller et punkt, der ikke er forstået. Der er endda eksempler på advokater, der er besvimet i skranken efter at være blevet stillet et spørgsmål af dommerne, så hovedforhandlingen har måttet afbrydes med tilkaldelse af lægehjælp.

I sager, som er tvivlsomme, kan en advokats evne til at fortælle om den virkelighed, som sagen udspilles i, være af betydning. Vinde kan man imidlertid ikke på andet end argumenter, der er ført frem i papirerne som anbringender.

ADVOKAT PER MAGID OG HØJESTERETSDOMMER MIKAEL REKLING I BOGEN "HØJESTERET - 350 ÅR"